

Yeni Sayıda...

Sevgili Mülkiye Dergisi okurları, dergimizin 2021 Sonbahar sayısını sizlerle buluşturmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Her zaman olduğu gibi, bu sayıda da sosyal bilimlerin farklı alanlarından makalelerle karşınızdayız.

Bu sayıda dokuz araştırma makalesi yer alıyor. İlk makalemiz **Serhun Al**'ın yazmış olduğu **“İsrail 2017 Irak Kürdistanı Bağımsızlık Referandumunu Neden Destekledi? Ontolojik Güvenlik Çerçevesinden Bir Değerlendirme”** başlıklı çalışma. Makale, 25 Eylül 2017’de Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi (IKBY) başkanı Mesud Barzani önderliğinde gerçekleştirilen bağımsızlık referandumuna açık destek veren tek ülke olan İsrail’in bu davranışının Uluslararası İlişkiler teorileri bağlamında nasıl açıklanabileceğini tartışıyor. Makale, İsrail’in Irak Kürdistanı’na desteğini devletlerin kaygı ve varoluşsal tehditleri önlemek için öz-kimlikleri etrafında oluşturduğu söylemlerin ve davranışların sürekliliğine dikkat çeken Ontolojik Güvenlik Teorisi (OGT) üzerinden açıklıyor. Yazar hem realist açıdan güvenliğin hem de inşacı açıdan kimliğin ötesine geçtiğini ileri sürdüğü ontolojik güvenlik yaklaşımı ile Referandum sürecinde İsrail, Kürdistan ve uluslararası basında çıkan demeç ve görüşlere dayanarak İsrail’in desteğini irdeliyor.

İkinci makalemiz **Şeyma Merve Tandoğan**’ın kaleme aldığı **“Yeni Paradigma Bağlamında Ortadoğu’daki Toplumsal Hareketlerin İncelenmesi: Mısır ve İran Örnekleri”** başlıklı makale. Bu çalışmada 60’lı yılların sonlarından itibaren toplumsal hareketlerin, küreselleşmenin meydana getirdiği konjonktürden etkilendiği, bu doğrultuda değişime uğradığı ve yeni bir niteliğe büründüğü ileri sürülüyor. Literatürde de ‘yeni toplumsal hareketler’ olarak nitelendirilen yaklaşımla Yeni toplumsal hareketlerin eski toplumsal hareketlerden örgütlenme biçimleri, amaçları, dile getirdikleri talepler, kullanılan araçlar, bir araya gelen kişilerin nitelikleri bakımından farklılaştığını ortaya koyuyor. Toplumsal hareketlerin niteliğinde meydana gelen bu değişimlerin, uluslararası alanda meydana gelen değişimlerden ve çevresel faktörlerden en çok etkilenen bölgelerden biri olan Ortadoğu’daki toplumsal hareketleri de etkilediğini belirtiyor ve Ortadoğu’da yaşanan toplumsal hareketleri yeni toplumsal hareketler paradigması bağlamında inceliyor. Bu bağlamda Mısır ve İran örnek ülkeler olarak seçilmiş 70’li yıllardan günümüze kadar olan süreçte bu ülkelerdeki toplumsal hareketleri inceliyor.

Takip eden makale **“Güney Kore’de Siyasi Partiler ve Kurumsallaşma”** başlığını taşıyor. **Kerem Kılıçdaroğlu ve Düzgün Arslantaş**, çalışmalarında Güney Kore’de askeri diktatörlüğün 1987 yılında yıkılmasının ardından 33 yıl geçmiş olmasına rağmen siyasi partilerin kurumsallaşmasını tamamlayamadıklarını belirtiyor. Demokratik kurumlar başarılı bir şekilde inşa edilirken siyasi partilerin örgütlenme, parti-içi demokrasi, parti-seçmen ilişkileri ve liderlik gibi konularda

sıkıntı yaşadıklarını ve her ne kadar Güney Kore demokrasiye geçişte simge ülkelerden bir tanesi olarak kabul edilse de siyasi partilerin ülkenin demokrasiye evrilmesinde en zayıf halkalardan biri olduğunu ileri sürüyor. Makalede Angelo Panebianco'nun parti kurumsallaşması teorisinin iki ögesinden (otonomi ve sistemlilik) faydalanılarak, bu durumun nedenleri üzerinde duruluyor. Makale Panebianco'nun parti kurumsallaşması tezinden hareketle Güney Kore'deki siyasi partilerin kurumsallaşmasını askeri diktatörlüğün yıkıldığı 1987 yılından 2018'e dek, bu zaman dilimi Üç Kim dönemi ve sonrası olarak dönemselleştirerek analiz ediyor.

Dördüncü çalışma, ikinci makalemiz **Ali Haydar Soysüren'**in kaleme aldığı **"27 Mayıs Darbesi ve Ali Fuat Başgil"** başlıklı çalışma. Bu çalışma Ali Fuat Başgil'in 27 Mayıs darbesi karşısında takındığı tutuma odaklanırken, Türkiye'de askeri darbelere desteğin yaygınlığına dair bir fikir vermeyi de amaçlıyor. Çalışma, Başgil'in, 27 Mayıs darbesine yaklaşımını kendi yazdıkları üzerinden ele alıyor. Bu kapsamda başlangıçta, Başgil hakkındaki popüler algıya ilişkin bazı hatırlatmalar yapıyor. Ardından Başgil'in açık bir şekilde 27 Mayıs darbesini meşru bir hareket olarak gördüğü tespitiyle algıyla gerçeklik arasındaki farka dikkat çekiyor. Çok zaman darbe karşıtlığının prototipi olarak sunulan Başgil'in, siyaset bilimi argümanlarıyla darbeye meşruiyet kazandırmaya dönük yorumlarının, meselelere, bu arada aydınlara seçmeci bir yaklaşımla değil, bir bütünlük içerisinde bakmanın önemini hatırlattığını belirtiyor. Devamında Başgil'in darbeye yönelik tutumunun konjonktürel olup olmadığı hususunu değerlendiriyor. Bu kapsamda daha önce ifade ettiği bazı görüşler üzerinde durarak bu düşünceleriyle, darbe karşısında takındığı tutum arasında ilişki kurulabileceği yönünde çıkarımlara varıyor. 27 Mayıs döneminde bir süre tutuklanan Başgil'in, 1961 seçimlerinden sonraki Cumhurbaşkanlığı adaylığını, bizzat darbecilerin baskısıyla geri çekmek zorunda kalması bağlamında onu darbeciler nezdinde sakıncalı hale getiren faktörleri araştırıyor. Çalışmanın son kısmında, Türkiye'deki laiklik uygulamasına dönük eleştirel tutumu ile Anayasayı yapacak Kurucu Meclisin yapısı ve işleyişi hakkındaki görüşlerine dikkat çekiyor. Makale Ali Fuat Başgil'in muhalif konumunun, darbe karşıtlığıyla değil, darbe sonrası izlenecek politikalarla ilgili olduğunu savunuyor.

Sonraki araştırma makalemizin yazarı **Mesut Sert**. **"Sombart ve Kadro 'Yeniden'"** başlıklı makalede Kadro dergisinde Sombart'ın ele alınışına ilişkin iki çalışmayı, Naci Bostancı ve Mustafa Türkeş'in çalışmalarını, inceliyor. Kadro dergisini konu edinen bu çalışmalar Werner Sombart'a ilişkin ön varsayımları ve bunun beraberinde getirdiği dergiyi konumlandırma biçimleri açısından inceliyor. Bu çerçevede, ele alınan çalışmaların Kadro dergisi ile Werner Sombart arasındaki ilişkiyi Kadro dergisine baştan atfettikleri ideolojinin veya niteliğin bir kanıtı olarak ele aldıkları ileri sürülüyor. Bu ele alış biçiminin her iki yazarın Werner Sombart'a ilişkin sahip oldukları ön kabullerden kaynaklı olarak sınırlılıklar taşıdığı vurgulanıyor. Werner Sombart'ın düşünsel serüvenine ilişkin

açıklamalardan hareketle Naci Bostancı'nın Kadrocuların Sombart'ı bilmedikleri, Mustafa Türkeş'in ise Marksizmden etkilendikleri ve komünizm propagandası yaptıklarına yönelik suçlamalara karşı Sombart'a başvurdukları yönündeki iddialarının geçerliliği tartışılıyor. Bu tartışma sonucunda Kadrocuların Werner Sombart'la olan ilişkilerinin Sombart'ın Marksizm anlayışının ulusal karakteri göz önüne alındığında iddia edilenin aksine yoğun olduğu ve ilişkinin niteliği açısından da bir pragmatizmin söz konusu olduğu ileri sürülüyor.

Bir diğer araştırma makalemiz **Deniz Dinç'e** ait ve **“Theda Skocpol'ün Sosyal Teoriye Bütüncül Katkısı: Devletler, Devrimler ve Uluslararası Bağlam”** başlığını taşıyor. Makale Skocpol'ün sosyal teorisini onun 'Devletler ve Toplumsal Devrimler' ve 'Devleti Geri Getirmek'i çalışmalarını temel alarak inceliyor. Geleneksel iç ve dış politika ayırımını ortadan kaldırmaya çalışan çalışmasıyla Skocpol'un, disiplinler arası bütüncül bir sosyal teorinin doğuşuna katkı sağladığını belirten makale, Skocpol'ün teorisini aşırı yapısal deterministliğin ve de neorealizmin etkisinde kaldığı için eleştiriyor. Her ne kadar yaklaşımının sorunlu yanları olsa da Skocpol'un, devlet teorisini bütüncül yapısal bir hatla kurduğu için uluslararası ilişkilerin tarihsel sosyolojisinin gelişimine katkı sağladığını belirtiyor. Beş bölüme ayrılmış olan makalenin ilk iki bölümü sırasıyla Skocpol'ün devrim anlayışına ve örnek olaylara dayanarak incelenen Skocpol'ün karşılaştırmalı yapısalci analiz metoduna ayrılmış. Üçüncü bölümden başlayarak Skocpol'ün teorisinin eksik yanlarına da değinen bu çalışma, üçüncü bölümde Skocpol'ün Devlet teorisini ve Skocpol'deki devlet özerkliği (otonomisi) kavramlarını inceliyor. Dördüncü bölüm Skocpol'ün uluslararası bağlamı ve bu bağlamın sınırlarını değerlendiriyor. Beşinci bölüm olan son bölümde ise Skocpol'ün yapısalci yaklaşımına yöneltilen eleştiriler ayrıntılı olarak ele alınıyor.

Bir diğer araştırma makalemiz **Esra Doğan ve Cem Akın'a** ait ve **“Sermaye Birikim Sürecinin Aktörü Olarak Yerel Yönetimler: Türkiye'deki Büyükşehir Belediyelerinin Bütçe Gelirleri ve Giderleri İçin Kümeleme Analizi (2009-2018)”** başlığını taşıyor. Çalışmada, toplumsal değişim ve ekonomik gelişme sürecinde sermaye kesiminin devlet aygıtı ile kurduğu ilişkinin, kapitalist üretimin ve yeniden üretimin merkezi yönetim ve yerel yönetimler aracılığıyla sağlandığı belirtiliyor. Makale büyükşehir belediyeleri aracılığıyla yerel yönetimlerin yeniden üretim sürecinde hızlanan ve artan rolünü ampirik olarak ortaya koymaya çalışılıyor. 30 büyükşehir belediyesinin gelir ve gider bütçeleri, bu süreçte çıkarılan yasal düzenlemelerin etkilerini incelemeye olanak verecek şekilde 2009-2013 ve 2014-2018 dönemleri bazında kümeleme analizi ile inceleniyor. Yapılan analiz ve değerlendirme ile kentlerin sermaye birikimi ile kurdukları ilişkinin temel belirleyen olmakla birlikte, büyükşehir belediyelerinin de bu ilişki de destekleyen yerel birim olarak buldukları sonucuna ulaşıyor. Kentlerin sermaye kesimi ile kurdukları ilişkinin ötesinde 30 büyükşehir belediyesinin tamamının bütçesinde, sermaye birikiminin kısa ya da uzun vadeli olarak desteklediği açıkça ortaya koyuluyor.

Takip eden makale **“Doğanın Metalaştırılması: Aydınlanmanın Diyalektiğinin Zirvesi”** başlığını taşıyor. **Berkay Coşkun** genel itibariyle ekoloji düşüncesinde tartışmaların eko-Marksizm, eko-Anarşizm, toplumsal ekoloji, derin ekoloji gibi çeşitli akımlar çerçevesinde yürütüldüğünü ancak çalışmasında insan-doğa tartışmasını bu akımlardan farklılaşarak ele aldığını belirtiyor. Çalışma, Frankfurt Okulunun (özellikle ilk dönem) mevcut ekolojik krizi kavramada kullanışlı teorik araçlara sahip olduğu iddiası üzerinde temelleniyor. Erken dönem Frankfurt Okulunun – özelde Adorno ve Horkheimer’ın – ekolojik krizi anlamada kullanışlı birçok teorik aracı bulunsa da çalışma, mevcut ekolojik krizin durumunu kavramada ‘öznelleşme’ kavramının yardımcı olacağını öne sürüyor. Öznelleşme kavramının, mevcut ekolojik krizin Aydınlanma, postmodernizm ve kapitalizmle olan bağlantısını ortaya koymada önemli role sahip olduğunu ve kavramın özellikle araçsallaştırma ile ilişkili olmasının, kapitalizmde doğanın metalaştırılması sorunu ile aklın biçimselleştirilmesi arasında bağlantı kurmayı mümkün kıldığını belirtiyor. İklimsel altüst oluş, asit yağmurları, yeryüzünün ortalama sıcaklığının artması, atmosferde karbondioksit yoğunluğunun artması, olağanüstü kuraklık, okyanusların asitlenmesi ve ısınması gibi ciddi göstergelere sahip olan ekolojik krizin bugün, öznel aklın ve kapitalizmin yeryüzüne hakim olması nedeniyle giderek derinleştiğini anlatıyor. Ekolojik krize yönelik üretilen iktisadî ve araçsal çözümler ve politikaların ise ekolojik krizi çözüme kavuşturmak yerine doğanın daha fazla metalaştırılmasına ve dolayısıyla araçsallaştırılmasına yol açtığını belirtiyor.

Sonraki araştırma makalemizin başlığı **“Ortaklaşa Yönetişim-Uluslarötesi Kuruluşların Politika Yönlendirmesi”**. **Fatma Müge Algan**, altı uluslarötesi kuruluş ve altı ortaklık kombinasyonu ile ortaklaşa yönetim yönteminin uygulama yöntemlerini araştırıyor ve küresel aktörlerin çokuluslu şirketler lehine ulusal, bölgesel ve küresel politikaları nasıl yönlendirdiklerini inceliyor. Makalenin ilk uygulama incelemesinde AB ve Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) ortaklığı ve bu iki aktörün hangi ortaklık uygulamaları ile politikalarını belirlediklerini araştırıyor. İkinci inceleme Birleşmiş Milletler ve OECD’nin ortaklaşa yönetim uygulamalarını ortaya koyuyor, üçüncü uygulama örneği BM, OECD ve Dünya Bankasının birlikte yürüttükleri politikaları inceliyor. Dördüncü uygulama incelemesi ticarete engellerin kaldırılması için BM, OECD ve DTÖ’nün birlikte yürüttükleri ortak politika faaliyetlerini, son uygulama incelemesi ise Dünya Bankası, DTÖ ve Uluslararası Para Fonu (IMF) ortak politika yönlendirme uygulamalarını ele alıyor. Makale bu ortaklık örnekleri ile küresel aktörlerin ortaklaşa yönetim yöntemlerini ortaya koymaya ve bu yöntemleri sınıflandırmaya çalışıyor.

Son olarak **Erdal Bilgiç**’in **“Türkiye ve Sovyetler Arasında 1937 Yılında İmzalanan Ticaret Anlaşması Üzerine Sovyet Ticaret Uzmanı İ. A. Genin’in Görüşleri”** başlıklı değerlendirmesini dikkatinize sunuyoruz. İki bölümden oluşan çalışmanın ilk bölümünde Rusçadan çevirisi yapılan makale tanıtılıyor.

İkinci bölümde ise makalenin tam çevirisi yer alıyor. Makale, Türkiye-Sovyet ilişkileri alanında çalışan önemli bir uzman olan İsrail Adolfoviç Genin'in (İ. A. Genin) Türkçeye çevrilen ilk eseridir. Genin makalesini 1937 Yılında Türkiye ve Sovyetler Arasında İmzalanan Ticaret Anlaşması'nı tanıtmak için kaleme almış ve 1938 yılının hemen başında yayınlamıştır. Makalede Sovyetler ile Milli Mücadele sırasında başlayan siyasi ilişkinin kısa sürede ekonomik ilişkiye dönüşmesinin aşamaları anlatılıyor. Yıllar içinde karşılıklı yapılan anlaşmalarla birlikte iki ülke arasındaki ticaretin dönüşümünün anlatıldığı Genin'in makalesi Türkiye iktisat tarihi çalışmalarında kullanılmak üzere önemli bir kaynak olarak değerlendirilmiş ve Rusçadan çevirisi yapılmıştır.

Değerli okurlarımız her zaman olduğu gibi, Mülkiye Dergisi'nin elinizdeki bu sayısı da birçok kişinin gönüllü emeği sayesinde sizlere ulaşabildi.

Buradan, Özge Özkoç ve Meryem Kurtulmuş'dan oluşan editöryal ekibimize ve Cem Akın'a bu sayının yayına hazırlanmasında sağladıkları katkıdan dolayı, derginin eşgüdümünü yürüten Nurettin Öztatar'a, yayın kurulumuza, yazarlarımıza, hakemlerimize ve Dergimizin yayıma hazırlanmasında emeği geçen diğer herkese Mülkiye Dergisi adına teşekkür eder, keyifli okumalar dilerim.

Ferda Dönmez Atbaşı